

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Ndz/1/2017
Identifikačné číslo spisu: 4016201065
Dátum vydania rozhodnutia: 23.10.2017
Meno a priezvisko: JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:4016201065.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: L. Z., s adresou XXX XX E. Č.. XXX, IČO: 30 893 674, zast.: JUDr. Anettou Árvayovou, advokátkou so sídlom advokátskej kancelárie Sládkovičova č. 7, Nitra proti žalovanému: Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky, so sídlom Lazovná č. 63, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 42 499 500, v konaní o všeobecnej správnej žalobe, o návrhu žalobcu na vylúčenie sudcu Krajského súdu v Nitre z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Nitre pod sp.zn. 15S/42/2016, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Nitre JUDr. Martina Balegová n i e j e vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 15S/42/2016.

Odôvodnenie

I.

1. V konaní vedenom na Krajskom súde v Nitre pod sp.zn. 15S/42/2016 vzniesol žalobca zastúpený svojou právnou zástupkyňou podľa § 90 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej tiež „S.s.p.“) dňa 10.10.2017 písomnú námietku zaujatosti (č.l. 110 a 111) na sudkyňu JUDr. Martinu Balegovú, členku vo veci konajúceho senátu. Poukázal na to, že má dôvodné pochybnosti o nezaujatosti uvedenej sudkyne, nakoľko spoločne v období rokov 2003 až 2005 pracovala právná zástupkyňa žalobcu s uvedenou sudkyňou na právnom oddelení ich predchádzajúceho zamestnávateľa.

Podľa § 90 ods. 1 S.s.p. v znení relevantnom pre rozhodovanú vec účastník konania má právo z dôvodov uvedených v § 87 uplatniť námietku zaujatosti.

2. Ako dôvod námietky zaujatosti právná zástupkyňa žalobcu špecifikovala predošlú spoluprácu na právnom oddelení, neskôr problémy vyplývajúce z rozdielnych prístupov v práci, ako aj problémy v osobnej komunikácii.

3. O dôvode vylúčenia sudkyne JUDr. Martiny Balegovej sa právna zástupkyňa žalobcu mala dozvedieť dňa 10.10.2017.

4. JUDr. Martina Balegová ako dotknutá sudkyňa sa vyjadrila dňa 11.10.2017 (č.l. 120) k námietke zaujatosti vznesenej žalobcom tak, že subjektívne ani objektívne sa vo veci žalobcu z dôvodu svojho pomeru k právnej zástupkyňi žalobcu necíti byť zaujatá.

5. K uvádzanej rozdielnosti prístupov k práci a k problémom v osobnej komunikácii uviedla, že súviseli s odlišným nazeraním na posudzovanie právnych problémov a riešenie medziľudských vzťahov na pracovisku, ktoré viedli JUDr. Martinu Balegovú v uvedenom časovom období k vzdaniu sa funkcie zástupkyne vedúcej právneho oddelenia.

II.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako nadriadený správny súd posudzoval opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti sudkyne Krajského súdu v Nitre JUDr. Martiny Balegovej podľa nasledujúcich ustanovení Správneho súdneho poriadku.

7. Zákonným sudcom je sudca (samosudca alebo člen senátu) miestne, vecne a funkčne príslušného súdu, ktorý má konať podľa rozvrhu práce prijatého v súlade so zákonom (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky pod sp.zn. I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS 43/97, II. ÚS 47/99 ako aj sp.zn. III. ÚS 31/01 - ďalej len „Ústavný súd“).

8. Nebolo spochybnené, že členkou senátu 1S na Krajskom súde v Nitre je JUDr. Martina Balegová. Skutočnosť, že napadnutá sudkyňa sa zúčastní prejednávania a rozhodovania vo veci, sa žalobca ako aj jeho právna zástupkyňa dozvedeli dňa 11.05.2017 na základe doručenia uznesenia Krajského súdu v Nitre č.k. 15S/42/2016-97 zo dňa 24. apríla 2017 o zamietnutí priznania odkladného účinku žaloby, v ktorom sú menovite uvedení všetci členovia vo veci konajúceho senátu.

Podľa § 90 ods. 2 veta prvá S.s.p. v citovanom znení v námietke zaujatosti musí byť okrem všeobecných náležitostí podania uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, kedy sa účastník konania podávajúci námietku o dôvode vylúčenia dozvedel a dôkazy na preukázanie svojho tvrdenia, ktorých povaha to pripúšťa, okrem tých, ktoré nemôže bez svojej viny pripojiť.

9. Právna zástupkyňa vo svojom podaní zo dňa 10.10.2017 (11.55 hod.) podanom pred pojednávaním (toto začalo až 12.45 hod.) však v rozpore s vyššie citovaným § 90 ods. 2 S.s.p. neobjasňuje, ako identifikovala osobu dotknutej sudkyne s osobou, ktorú vo svojom podaní opisuje ako právnik oddelenia, resp. svoju zástupkyňu.

10. Najvyšší súd preto nemôže vylúčiť záver, že túto vedomosť nielenže mohla ale aj mala mať právna zástupkyňa žalobcu už v čase doručenia hore uvedeného zamietajúceho uznesenia (viď bod č. 8). Na uvedenom základe musí Najvyšší súd konštatovať, že žalobca, konkrétne jeho právna zástupkyňa nepreukázala v zmysle § 91 ods. 1 S.s.p. splnenie časovej podmienky (7 dní) pre vznesenie námietky zaujatosti sudcu.

Podľa § 91 ods. 1 S.s.p. v citovanom znení námietku zaujatosti je potrebné uplatniť najneskôr do siedmich dní, odkedy sa účastník konania dozvedel o dôvode, pre ktorý je sudca správneho súdu vylúčený. Na neskôr uplatnenú námietku zaujatosti správny súd neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému správne súdu nepredkladá.

11. Ale Najvyšší súd napriek hore uvedenej skutočnosti nesplnenia časovej podmienky musel tiež prihliadať k tomu, že dotknutá sudkyňa prejavila svoju vôľu sa k vznesenej námietke zaujatosti vyjadriť a vo svojom vyjadrení výslovne uviedla, že sa necíti byť k právnej zástupkyňi žalobcu zaujatá.

12. Preto Najvyšší súd pristúpil k posudzovaniu opodstatnenosti tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudkyne Krajského súdu v Nitre z aspektu existencie objektívnych dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu.

Podľa § 87 ods. 1 S.s.p. v citovanom znení sudca správneho súdu je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, ich zástupcov alebo k osobám zúčastnených na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti, alebo ak konal, či rozhodoval vo veci ako zamestnanec orgánu verejnej správy.

13. Účelom citovaného ustanovenia je garantovať nestrannosť výkonu súdnictva (viď čl. 141 ods. 1 ústavy Slovenskej republiky), t.j. aj prispieť k nestrannému prejednaní sporu, k nezaujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

14. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou v rozhodovanej veci existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to:

b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim,

c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/.

15. Vzťah vyvolávajúci odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti sudcu je iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej nožnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania tak ovplyvnil jeho objektívny názor na spor, že by v konečnom dôsledku mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

16. Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným správnym súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (m.m. rozhodnutia Ústavného súdu sp.zn. I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

17. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 87 až § 91 SSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo.

18. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami SSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax Najvyššieho súdu.

19. Pri riešení otázky nestrannosti sudcu ESLP vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad rozsudok ESLP vo veci Piersack proti Belgicku).

20. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad rozsudok ESLP vo

veci Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (viď napríklad rozsudok ESLP vo veci Delcourt proti Belgicku).

21. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávaniu sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

22. Aj Ústava Slovenskej republiky deklaruje dva podstatné atribúty súdnictva v Slovenskej republike - nezávislosť a nestrannosť.

23. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojitým významom; označuje jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, jeho vedenia a kolektívu.

24. Nestrannosť sudcu je potrebné posudzovať vždy v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria rozhodnúť, či existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež rozsudok ESLP vo veci Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (m.m. rozhodnutia Ústavného súdu sp.zn. II. ÚS 71/97).

25. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

26. V danom prípade je námietka zaujatosti voči sudkyňi Krajského súdu v Nitre odôvodňovaná tým, že sudkyňa mala v minulosti vykazovať rozdielne prístupy k práci a vznikali problémy v osobnej komunikácii s terajšou právnou zástupkyňou žalobcu. Túto skutočnosť považuje právna zástupkyňa žalobcu za objektívny dôvod pre vznik pochybností o nezaujatosti konania a rozhodovania namietanej sudkyne.

27. Skutočnosť, že v minulosti bola namietaná sudkyňa spoločne s právnou zástupkyňou žalobcu vo vzťahu pracovnoprávnej podriadenosti na jednom pracovisku, nezakladá o sebe taký závažný dôvod, ktorý by verifikoval vznik odôvodnených pochybností o nezaujatosti sudkyne dotknutej námietkou. Okrem uvedeného musí Najvyšší súd poukázať aj na značný časový odstup (viac ako 10 rokov), kedy dotknutá sudkyňa už do kontaktu s právnou zástupkyňou žalobcu prostredníctvom pracovnoprávneho vzťahu neprišla. Navyše táto vo svojom vyjadrení k vznesenej námietke zaujatosti potvrdila, že ich vzťahy na konci roku 2005 na spoločnom pracovisku boli profesionálne a ľudsky korektné.

28. Treba dodať, že v zmysle § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a

doplnení niektorých zákonov sudca je pri výkone funkcie sudcu nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranné, spravodlivo, bez zbytočných prietáhov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom vrátane senátneho rozhodovania.

29. Obsah spisu (ani sama podstata vznesenej námietky) nedáva v danom prípade žiadny dôvod pre spochybnenie pravdivosti vyjadrenia namietanej zákonnej sudkyne. Pokiaľ ide o objektívne aspekty nestrannosti, na ktoré poukázal žalobca je potrebné konštatovať, že len samotná obava (možná pochybnosť) z nestrannosti nestačí na založenie objektívnych pochybností o nedostatku zaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranné. V tejto súvislosti je nutné zdôrazniť, že relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo i len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

30. Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti) senát Najvyššieho súdu nezistil naplnenie predpokladov na vylúčenie sudkyne Krajského súdu v Nitre JUDr. Martiny Balegovej z prejednávania a rozhodovania danej veci.

31. Zloženie senátu v tejto veci Najvyšší súd odvodil z ustanovenia § 25 veta prvá S.s.p. a § 44 ods. 3 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“) v spojení s § 46 ods.1 C.s.p., v ktorých je upravené zloženie senátu Najvyššieho súdu tak, že sa skladá z predsedu senátu a dvoch sudcov. Zároveň vychádzal i z obsahu dôvodovej správy k S.s.p., z obsahu ktorej vyplýva, že v správnom súdnictve päťčlenný senát Najvyššieho súdu rozhoduje podľa § 21 písmeno b/ S.s.p. vo veciach uvedených v § 11 písm. a/ - g/ S.s.p., t.j. ako súd prvej inštancie. Rozhodovanie Najvyššieho súdu o nesúlase správneho súdu s miestnou príslušnosťou je upravené v § 18 ods. 3 S.s.p., čo znamená, že Najvyšší súd tu nekoná ako súd prvej inštancie ale ako nadriadený správny súd, preto Najvyšší súd rozhoduje v trojčlennom senáte, ktorý je zložený z predsedu senátu a dvoch sudcov.

Podľa § 25 ods. 1 S.s.p. v citovanom znení platí, že ak tento zákon neustanovuje inak, použijú sa na konanie pred správnym súdom primerane ustanovenia prvej a druhej časti Civilného sporového poriadku okrem ustanovení o intervencii. Ak niektorá otázka nie je riešená ani v Civilnom sporovom poriadku, správny súd postupuje primerane podľa základných princípov konania tak, aby sa naplnil účel správneho súdnictva.

Podľa § 44 ods. 3 C.s.p. v citovanom znení na Najvyššom súde koná a rozhoduje senát alebo veľký senát.

Podľa § 46 ods. 1 C.s.p. v citovanom znení senát sa skladá z predsedu senátu a dvoch sudcov.

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

33. Nakoľko rozhodnutie o námietke zaujatosti nie je finálnym rozhodnutím vo veci, aplikácia § 141 ods. 1 v spojení s § 147 ods. 2 S.s.p. neprichádza do úvahy.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok (§ 438 ods. 1 a contrario S.s.p.).